

Monumentnummer*: 517379

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 november 2001
Kadaster deel/nr 82753/51

Woonplaats* Middelstum
Gemeente* Eemsdelta
Provincie* Groningen

Kadastrale gemeente* Middelstum
Sectie* A
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2132

Omschrijving**

Inleiding

Gereformeerde KERK gebouwd in 1869 door architect A. Schotanus uit Zuidhorn en aannemer J. Jaarsma in Eclectische trant. In 1923-24 vond uitbreiding plaats. De architecten P. en J. Tilbusscher ontwierpen een nieuwe aanbouw met galerij. In 1934-35 werden nieuwe glas-in-lood vensters in de kerk geplaatst, geschonken door de familie Venhuizen. Tevens werden de galerijen steiler gemaakt door R. Werkman. In 1935 werd aan de rechterzijde een nieuwe stookkelder aangebouwd, ontworpen door gemeente-architect S. Veenstra. In 1992 kreeg de kerk een nieuwe preekstoel (naar oud model) en verdween een deel van de banken. De pastorie uit 1869 ontworpen door A. Schotanus en de naoorlogse aanbouw, beide verbonden met de kerk middels een hals, komen wegens teveel verbouw en te geringe ouderdom niet voor bescherming van rijkswege in aanmerking. Het orgel uit 1901 komt wegens te geringe monumentale waarde niet voor bescherming in aanmerking.

De kerk is gelegen op de wierde in het centrum van Middelstum.

Omschrijving

De gereformeerde KERK op T-vormige plattegrond is opgetrokken in bruine baksteen op een gepleisterd trasraam en wordt gedekt door een samengestelde kap waarop zwarte geglazuurde Hollandse pannen; houten goot op klossen; hoge gemetselde schoorsteen aan de noordzijde; dakkapel op de nok van de vleugel (1923-24); decoratief bakstenen fries; rozetankers. De gevels worden geleed door bakstenen pilasters en halfronde vensters onder rollaag en getoogde vensters onder strek waarin gekleurd glas-in-lood en ijzeren roedenverdeling; aan de zuid-, west- en noordzijde een gepleisterde gevelband ter hoogte van de onderdorpel van de vensters.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De entree bevindt zich in de voorgevel (oostzijde) in het middenrisaliet omlijst met gemetselde pilasters. De entree bestaat uit twee houten paneeldeuren met halfrond bovenlicht waarin decoratieve roedenverdeling en afbeeldingen van gekleurd glas-in-lood afbeeldingen (alpha, hoop geloof en liefde en omega); decoratieve gepleisterde omlijsting; twee treden hoge hardstenen stoep. Boven de entree een gevelsteen met aan weerszijden een gepleisterd vlak, waarin gegraveerd 'Eerste steen gelegd door Ds L. Nederhoed 1869' en de namen van de ouderlingen en diakenen. Boven de gevelsteen een halfrond venster en een roosvenster met decoratieve ijzeren roedenverdeling. In de top een decoratief opklimmend bakstenen fries en gepleisterde bekroning. Het middenrisaliet wordt bekroond met een vierkante met zink beklede klokkentoren met aan elke zijde een halfrond galmgat; achthoekige ingesnoerde koperen spits beëindigd met een windveer.

In de zijgevels van het risaliet een houten deur onder een halfronde gemetselde boog, waarvoor een twee treden hoge hardstenen stoep. In de geveldelen aan zowel de linker- als de rechterzijde van het risaliet een getoogd (strek) en een halfrond vensters onder rollaag; decoratief opklimmend bakstenen fries.

De zuidgevel wordt geleed door acht pilasters waartussen zes halfronde vensters en centraal een nis; links een houten paneel deur met getoogd bovenlicht waarin roedenverdeling onder een strek, waarvoor een niet-originele stoep. Aan deze zijde is de niet-beschermd pastorie en nieuwbouw middels een hals aan de kerk vastgebouwd.

In de achtergevel (westzijde) vier keer twee halfronde vensters waartussen een nis, alle onder een bakstenen wenkbrauwboog; verdiepte vlakken onder de vensters op de begane grond.

Aan de noordzijde links van de vleugel drie pilasters waartussen twee halfronde vensters. De vleugel uit 1923-24 heeft aan weerszijden een platte aanbouw en een identieke gevelopbouw als het hoofdvolume. In zowel de linker- als rechtergevel van de vleugel een getoogd en twee halfronde vensters. In de aanbouw aan de linkerzijde links een houten paneel deur met getoogd achtruits bovenlicht waarin glas-in-lood onder strek, waarvoor een hardstenen stoep; voor een getoogd vensters. In de aanbouw aan de rechterzijde voor een houten paneel deur met getoogd achtruits bovenlicht onder strek. Aan de noordzijde rechts van de vleugel drie pilasters waartussen twee halfronde vensters en rechts een houten paneel deur met getoogd bovenlicht waarin decoratieve roedenverdeling onder strek. Centraal de platte aanbouw uit 1935 met een identieke gevelopbouw als het hoofdvolume; rechts twee getoogde zesruits vensters; voor een houten deur.

In het INTERIEUR zijn ondermeer van belang: de houten tongewelven waarin ijzeren roosters en trekstangen, de houten paneeldeuren waarboven een fronton-achtige decoratie en houten omlijsting, de houten vloer, de wanden met houten lambrizing geleed door dubbele pilasters, de houten banken opgesteld in dubbele rijen, de houten galerijen op gietijzeren zuilen met houten balustrade, de houten orgelkas met decoratieve opengewerkte vleugels en bekroond met een luit, twee bokalen en twee musicerende personen, de glas-in-lood vensters waarin diverse bijbelteksten en teksten van Dr. A. Kuypers en Maarten Luther.

Waardering

Gereformeerde kerk van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische waarde:

- als voorbeeld van een Gereformeerde kerk uit het derde kwart van de negentiende en eerste kwart van de twintigste eeuw in de provincie Groningen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de bijzondere vormgeving en detaillering
- vanwege de vrij hoge mate van gaafheid van zowel exterieur als delen van het interieur
- als goed voorbeeld van het oeuvre van architect A. Schotanus
- vanwege de beeldbepalende ligging in het centrum van Middelstum

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

Religieuze gebouwen

Kerk en kerkonderdeel

Kerk